

Posudek k diplomové práci Olgy Šimové: Časové aspekty existenciální problematiky

Tématem diplomové práce je čas a časovost jako jeden z aspektů existenciální problematiky, autorka vybírá několik konkrétních autorů a děl 20. století a hledá podoby této časovosti v jejich tvorbě. Čas, vnímání času nebo časovost hledá autorka v těžkých nebo významných životních událostech jedince, ve vztahu člověka ke smrti a hledání smyslu lidského života (není tak náhodou, že autorkou vybraná díla vznikla v době nebo v reakci na světové války). Opírá se převážně o práci Václava Černého, zabývajícího se existencialismem (Sartre, Camus, Beauvoir), ale také o další filozofické a umělecké prameny, které se vztahují k existenci a času (Augustinus, Schopenhauer, Sokol a další).

V první kapitole na díle Aléna Diviše představuje autorka jednu z podob času a jeho vnímání (vězeňský čas, kresba jako výraz subjektivní přítomnosti, kresba/stopa jako důkaz existence). Tato podoba času je specifická životním příběhem vybraného umělce, autorka však vhodně tuto podobu aktualizuje, a to tím, že ji srovnává s projevy graffiti (opakování kresby jako výraz identity, ztráta času – bezčasí jako výraz anonymity).

V druhé kapitole autorka popisuje vnímání času v evropském umění. Základem je jí opět dílo Aléna Diviše, konkrétně se zabývá maskou a jejím spojením s časem. Znovu zde příhodně autorka propojuje širší souvislosti vybraného fenoménu, masku představuje jako jednu z pomůcek při proměně v čas, jako nástroj přechodu z jedné životní fáze do druhé. Dále pak se zabývá časem v dílech E. Mucha, G. Rouaulta a dílech radících se k informelu. Jako jedno ze symbolických vyjádření času u Muncha vybírá autorka ženu (různé podoby ženy, bílé, červené, černé šaty, výraz tváře, gesta). Skrze Rouaultovo dílo výtvarně i literární se autorka dostává ke křesťanskému pojetí času, k symbolickému vyjádření opakování, čekání (utrpení) a věčnosti (naděje, vykoupení). Druhá kapitola je zakončena hledáním času v dílech radících se k informelu, autorka tak nabízí alternativní pohled na čas spojený, spíše než s proměnami lidského jedince, s proměnami (tlením, devalvací, rozpadem) hmoty a určitého materiálu. Podobně se zde nabízí otázka po vnějším zdroji proměny, hybateli proměny nebo manipulaci, které se podle existenciální filozofie jedinec chce (otázka ještě je zda může) vzepřít.

Ve třetí kapitole se věnuje dílům, která jsou řazena nebo nějakým způsobem spadají do tvorby označované jako Art brut a propojuje s některými prvky z děl Kandinského a Pollocka. V této kapitole je opět vyzdvíženo subjektivní vnímání času, a to navíc z hlediska „normálního“ a „nenormálního“. Autorka se tak konkrétněji dotýká v této kapitole důležitých otázek po strategiích a způsobech určování, ovládání a řízení času (času jedince i času určité skupiny, společnosti). Celou DP se tak jako nenápadná nit odvíjí otázka po moci a čase jako jedním z mocenských nástrojů. Autorka tak postupně identifikuje různé prvky času, které mají nebo mohou mít vztah k moci (rytmus, řád). Popisuje, jak je těchto prvků času možné zneužít na jedné straně k vytvoření nebo podpoře totalitní ideologie a zároveň ukazuje, jak je jich využíváno v umění a rituálech k navození pocitu splynutí s celkem.

Ve čtvrté kapitole diplomantka představuje autorské pojetí a didaktické zpracování tématu času. Autorka vytvořila zrcadlovou masku, navazuje tak na myšlenky zmiňované ve druhé kapitole (maska je nástrojem proměny v čas, odděluje určité životní fáze). Tím, že je maska zároveň zrcadlem může divákovi prozradit „něco o něm“. V didaktické části se zaměřila na reflexi prožívání času. I vhodně k tomu vybírá různé prostředky, které je možné výtvarně ztvárnit (deník, fotografie nebo album fotografií, atd.). Zároveň navazuje na poznatky z teoretické části práce a prožitkovou složku žáka tak vhodně propojuje s uměleckým a kulturním kontextem. Velmi oceňuji reflektivní bilanci a postřehů v ní, kterou diplomantka zapsala po realizované části didaktické řady. Jen drobný postřeh: navržené úkoly se mi zdají být velmi obsažné a budou vyžadovat mnohem více času na realizaci, než dovoluje rámec didaktické řady. Podle mého názoru má příprava spíše už charakter projektu. V této části textu postrádám poněkud hlubší ukotvení do současného kutikulárního rámce (RVP).

Přínos DP: Autorka zvolila poměrně nelehký způsob identifikace tématu času ve vybraných dílech. Neidentifikuje ho na základě formální analýzy díla (určitému znaku přisoudí jediný platný význam), ale vychází ze symbolické, významové vrstvy díla a propojuje ji s obsahy ze života autora a dalšími širšími souvislostmi. Pohybuje se tak neustále v mnohvrstevnaté síti informací a vytváří tak autentický ale poučený obraz o porozumění vybranému tématu. Zdá se mi, že tento přístup je velmi cenný pro pedagogickou praxi, zejména pak pro žáka ve smyslu „jak porozumět uměleckému dílu“.

Po formální stránce DP odpovídá stanoveným požadavkům. DP je psána kultivovaným jazykem. V textu byly nalezeny jen drobné stylistické chyby (neuzavřené závorky, chybějící tečky za větami). Str. 69 byla špatně sevázána, nachází se mezi stranou 62 a 63.

Otázky pro obhajobu:

- 1) V textu DP se objevuje pojem temporální obraz (str.9), ale bez vysvětlení jeho významu nebo dalších možných významů. Vysvětlíte ho prosím a ilustrujte jeho význam/y na konkrétním díle/dílech.
- 2) Představte prosím jedno vybrané dílo z mimoevropské oblasti a způsob zacházení s časem nebo zobrazení času v něm. Porovnejte s některým z děl z evropské oblasti.
- 3) Vyberte a představte jednoho současného autora nebo umělecké dílo, který/é se zabývá aspektem času.

Klasifikace: výborně

**V Praze dne 19.8.2009
posudek vypracovala: Hajdušková Lucie**